

6. "Ne kaybetmiş ki, Seni bulan?"

"Ama eğer sabrederseniz, muhakkak ki O sabredenler için daha hayrlıdır" [Ve le in sabertüm le **hüve** hayriin lissâbiriyn] (XVI/126)

Bu âyette Allâh [çektikleri] çilelerinde sabırlı olan kullarını bizzât, Kendisi'nin onların hoşlarına gidip de kaybetmiş olduklarının vekili ve bedeli olduğunu beyân ederek, teselli etmektedir. Sabırlı olmak, aslında, nefsi ona hoş gelmeyen bir şeyi kabûle zorlamak demektir; ve nefis hâl-i hâzırdaki istidâdı ile uyumlu olmayan her şeyden, ve hattâ bunun daha sonraları kendisi için bir hayr olacağını bilse dahî, nefret eder. Nefslerin zora koşulduklarında hissettikleri bu nefsânî ve tabîî ızdırab ancak güçlü ve hâkim bir mânevî hâl onları zabtettiği ve ızdırablarına neyin sebep olduğunu ve neyin bir lezzet vermiş olacağını unutturduğu zaman def edilebilir. Zîrâ insan, en büyük evliyâların dahî kendinden uzak olması için ağlayıp, inleyip, âh ettikleri ve yardım talep ettikleri bu kabil ızdırabdan kendiliğinden kaçamaz. Aynı şey insanın defetmeğe muktedir olduğu rûhânî ızdırab için geçerli değildir. Onun içindir ki evliyâların kendilerine erişmiş olan bir belâ karşısında, derûnlarında: mes'ûd, mutmain, Allâh'ın kendileri için seçmiş olduğunun en iyi olduğundan emin ve sâkin oldukları görülür. Aslında hiçbir şey bizâtihi değil fakat yalnızca "kaplara" ve eşyânın fizikî istidadına göre ikrâh verici ve de kötüdür. Eğer eşyâ, hâl-i hâzırda, Gaybî Hakikatları açısından göz önüne alınacak olursa bunların başına gelen aslında bunlara uygun olanıdır. Dahası da var: onların başına zâtî hüviyetlerinin zorunlu kıldığından başka hiçbir şey gelmez.

Şu hâlde Allâh sağlık, zenginlik, ikbâl güvenlik, çoluk-çocuk sâhibi olmak gibi insanların hoşuna giden şeylerin kaybına sabırla tahammül edenlere "O"nun [Hû'nun], onların kaybettiklerinden daha hayrlı olduğunu beyân etmiştir. Zîrâ bunlar "O"nun [yâni "Hû"nun] kendilerinin ayrılmaz Hakikatı ve zorunlu melceleri olduğunu ve kezâ kaybettikleri hoşlarına giden şeylerin ise vehim ve hayâlin umûrundan başka bir şey olmadığını bilmektedirler.

Allâhu Teâlâ burada **le hüve** "muhakkak ki O" ibâresini kullanmış bulunmaktadır. Hâlbuki **Hüve** isimlendirilmesi de ya da tasvîr edilmesi de mümkün olmayan, kavranamayan ve bilinemeyen Hakikat'tır. O, her tecellînin tecellî etmemiş olan Asl'ı, her şe'nîyetin [realitenin] Hakikat'ıdır. O, ne inkıtâaya uğrar ne dönüşür, ne bir yere gider ne de değişir. Burada **hüve** hazır bulunmayan fakat konuşmakta olan birinci şahsa ve kendisine hitâb edilen bir ikinci şahsa dilbilgisi bakımından bağlı olan bir şahıs için üçüncü şahıs zamiri olarak kullanılmış değildir¹. Allâh **le ene** "muhakkak ki Ben" demiş değildir; zîrâ **ene** zamirinin hazır olmayı gerektiren belirleyici bir rolü vardır. Hâlbuki belirli olan her şey zâten bundan ötürü sınırlıdır da.

Hayr ibâresine gelince bu, [dilbilgisi açısından] birbirileriyle ortak bir şeyleri olan iki şey arasında mukâyeseyi varsayan bir terimdir. Burada ise ortak herhangi bir

¹ Dikkat etmek gerekir ki bu durum fizik-ötesi bir **hüve** ile te'lif edilmesi mümkün olmayan bir kesret demektir.

şey ve hiçbir mukāyese söz konusu olamaz: ama Allāh kullarına onların tanıdığı bir dille hitāb etmekte ve onları alışık oldukları bir biçimde yönlendirmektedir. Böyle olmasaydı Varlık ile Adem arasında ortak ne vardır ki? Ve de Hakikat ile vehim nasıl mukāyese edilir ki?

Allāh'ı bulmuş olan hiçbir şey kaybetmiş değildir; ve Allāh' kaybeden ise hiçbir şey bulmuş değildir. İbn Atāullāh'ın *Hikmetler*'inde şöyle yazmaktadır:

Ne buldu ki Seni kaybetmiş olan?
Kezâ ne kaybetmiş ki Seni bulan?

220. Mevkıf